

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, ג' תמוז התשפ"ו

חולין מ"ט – מחט שחדרה, נקב בריאה, וחלב הקיבה והדקין

שאלות:

1. שלמה מצא גרעין של זית בכבד של הפרה, האם הפרה טריפה?

מחט וגרעין תמר בכבד ובכיס המרה

○ הגמרא ממשיכה לדון במחט שנמצאה בכבד:

■ הגמרא מספרת שמצאו מחט בתוך הסמפון הגדול של הכבד (צינור הדם הראשי) **הונא** מר בנו של רב אידי הטריף את הבהמה מחשש שהמחט ניקבה את הוושט או המעיים בדרכה לכבד. **ורב אדא בר מניומי** הכשיר אותה מפני שתלה שהיא נכנסה ישירות דרך כלי הדם ללא נקיבת איברים. (ראה בשיחת חולין, את המסלול מהקנה של הריאה, לורידים של הריאה ומשם ללב ומשם לצינור הדם שמחבר בין הלב לכבד, ודרך שם המחט יכולה לעבור ללא נקיבה)

■ הם שאלו את **רבינא**, והוא פסק להכשיר, ואמר: שהמטריפים צריכים לשלם על הפסד הממון שלא כדין.

■ **רב אשי אמר** בשם **רב כהנא**: שגרעין תמר שנמצא בתוך כיס המרה כשר, מפני שהוא חלק וכהה תולים שהוא נכנס דרך צינורות הכבד ("סמפונא נקט ואתאי"). ולא חוששים שהוא ניקב את הוושט בדרכו פנימה. ואפילו אם הגרעין תקוע ולא מצליח לצאת חזרה, זה מפני שתנועות הגוף של הבהמה דחקו אותו פנימה לאט לאט. והדין הזה נכון רק בגרעין של תמר שהוא חלק, אבל גרעין של זית שהוא מחודד מנקב את דרכו, והבהמה טרפה.

2. יוסף מצא קרע בריאה, האם יש מצב שהבהמה כשרה?

סגולת הריאה, ונקב בריאה

- **רבי יוחנן אמר**: למה נקרא שמה "ריאה"? מפני שהיא מאירה את העיניים. והגמרא מסתפקת האם הריאה מאירה את העיניים על ידי אכילתה כמות שהיא, או אולי רק כשמשתמשים בה עם עוד רכיבים, ליצור תרופה לעיניים.
- הגמרא פושטת את הספק מדברי **רב הונא בר יהודה שאמר**: שאווז שלם נמכר בשוק בזוז אחד, ואילו הריאה שלו לבדה נמכרת בארבעה זוזים! אם הריאה הייתה מיועדת רק לאכילה

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א רגילה, הקונים היו מעדיפים לקנות אוזן שלם בזמן אחד ולאכול גם את הריאה שלו. מוכח שהריאה הייתה רכיב אחד מתרופה מורכבת לעיניים.

- **רב אדא בר נתן** אמר שאם נמצא נקב בריאה במקום שבו הטבח ממשש ואוחז בה כדי לשלוף אותה מבית החזה: תולים שהטבח הוא זה שקרע את הריאה בצפורניו לאחר השחיטה, ולכן הבהמה כשרה. **מר זוטרא בנו של רב מרי** אמר: שלא תולים בטבח, והבהמה טרפה.
- והגמרא פוסקת: **שתולים** והבהמה כשרה. **רב משרשיא מסביר** שזה מסתבר, כמו **שרב אחא** סבא שלו פסק עפ"י המשנה שאומרת שאם זאב נטל את בני המעיין והחזירם מנוקבים, אנחנו **תולים** את הנקבים בשיני הזאב ולא חוששים שהם היו מנוקבים מלפני כן.
- במקרה שנמצאה תולעת סמוך לנקב בריאה, נחלקו **רב יוסף בר דוסאי** ו**חכמים**: האם מניחים שהתולעת יצאה וניקבה את הריאה לפני השחיטה והבהמה טרפה, או רק לאחר השחיטה והיא כשרה.
- הגמרא פוסקת: שתולים שהתולעת יצאה רק לאחר השחיטה, והבהמה כשרה.

המשנה הביאה את שיטת **רבי שמעון**: שריאה שניקבה לא פוסלת את הבהמה עד שיינקב הקרום עד ל"בית הסמפונות". **רבה בר תחליפא** אמר בשם **רבי ירמיה בר אבא** בשם **רב** שהכוונה היא לסמפון הגדול הראשי.

○ והגמרא מבררת האם הלכה כמותו:

- **רב אחא בר אבא** אמר לפני **רב הונא שרבי מלוך** אמר בשם **רבי יהושע בן לוי** שהלכה כ**רבי שמעון**. **רב הונא** דחה את המסורת הזו ואמר: שאם מלוך הערבי (שגר בארץ ערב) אמר את זה? הוא באמת אמר שאין הלכה כ**רבי שמעון**!
- כ**שרבי זירא** עלה לארץ ישראל, הוא מצא את **רב ביבי** שונה בשם **רבי מלוך** בשם **רבי יהושע בן לוי** שהלכה כ**רבי שמעון**. **רבי זירא** העיד בפניו שהוא ו**רבי חייא בר אבא** ו**רב אסי** פגשו את **רבי מלוך** במקומו, והוא אמר להם במפורש: "אמרתי שאין הלכה כמותו".
- **רבי זירא** גם אמר לו שהמסורת שלו בשם **רבי יצחק בר אמי** בשם **רבי יהושע בן לוי** היא, שהלכה כ**רבי שמעון**.
- אבל הגמרא פוסקת הלכה לא כ**רבי שמעון** וכל נקב בקרום הריאה פוסל את הבהמה.

3. זרח אומר שמותר לאכול את החלב שעל גבי הקיבה, הוא צודק?

חלב שעל גבי הקיבה

- המשנה אמרה שקיבה שניקבה היא טרפה.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

- רבי זירא שאל האם חלב של חיה (שהוא מותר באכילה ואצל בהמה הוא אסור) סותם נקב? אביי משיב שלמרות שהוא מותר באכילה, מכיוון שהוא פרוש כמו שמלה ולא מהודק, הוא לא סותם את הנקב.
- הגמרא מביאה שני מקרים שרבא פסק להקל משום הפסד ממון של ישראל, והאמוראים התווכחו איתו:
 - במקרה של נקב שנסתם בחלב טמא, רבא התיר בהסתמך על שיטת רב ששת שחלב טמא סותם, ובצירוף הנימוק ש"התורה חסה על ממונם של ישראל". רב פפא הקשה עליו: איך אתה מקל באיסור תורה על סמך נימוק ממון נגד דעתו של רב?
 - רבא התיר גם כלי דבש של מניומין שנותר מגולה ללא השגחה. משום שבבש לא נמנה בין שלושת המשקים האסורים משום גילוי (יין, מים וחלב), וגם ש"התורה חסה על ממונם של ישראל". כאן רב נחמן בר יצחק הקשה עליו: שהרי יש בזה חשש סכנת נפשות של ארס נחשים לשיטת רבי שמעון ובדבש גם רבי שמעון בן אלעזר מסכים איתו. והגמרא מביאה את המקור לכך שהוא שאוסר גם דבש משום גילוי, ואת הויכוח שלו עם החכמים, וגם את הדין ודברים בין רבא לרב נחמן בר יצחק.
 - רב נחמן אמר שחלב שעשוי בצורת כובע שזה או חלב החלחולת ("חיטי דכרכשא") או שומן הלב ("טרפשא דליבא") – לא סותם נקב.
 - רבא שמע מרב נחמן שחלב שנקרא חימצא ובר חימצא אחד מהם סותם נקב ואחד לא סותם, אבל לא זכר מי מהם. רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן הבהירו: שבר חימצא סותם, וחימצא לא סותם. רב טבות נותן סימן לזכור: "יפה כוח הבן (בר חימצא שסותם) מכוח האב (חימצא שלא סותם)".

והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.